

DISPUTATIO VII.
Centuriæ Quartæ

QVÆSTIONVM
ILLVSTRIVM

PHILOSOPHI-
CARVM

In Inclytâ *Wittebergensi* Academia
Proposita:

PRÆSIDE

M. IACOBO MARTINI
LOGICES PROFESS.
Publ.

RESPONDENTE

CASPARO BARGELIO
Dantiscano Borusso.

*Ad 14. Cal. April. horis à 6. matutinis in auditorio col-
legii veteris.*

WITTEBERGAE

Excudebat Iohann. Schmidt, Sumptibus
Pauli Hellvigiū Bibliop. Anno 1608.

VIR O

Clarissimo, & Excellentissimo,

Dn. IOANNI PAPIO,

Artis Machaoniae D. & in Includatâ Borussorum
Academia Regiomontana Professori Pub. Illu-
strissimiq; in Ducatu Borussiae Principis, Medi-
co Aulico, Praeceptoris suo, perpetuo obser-
vantiae cultu honorando.

NEC NON:

Viris spectatissimis

*Pietate, Auctoritate, Prudentia, longoq; rerum usu
praestantiss.*

Dn. BENEDICTO Steffen /

Dn. CHRISTIANO Hennig /

Scabinatus Reipublicae Gedanensium Palaeo-
politanae, assessoribus dignissimis.

UT ET:

Reverendis Clarissimis Viris,

Dn. M. DANIELI DILGERO, Ecclesia-
stae ibidem ad D. Cathar. vigilantissimo.

Dn. IOANNI ROSTEVSCHERO, Arc-
chidiacono fideliss.

*Dominis Fautoribus, & Mecanaribus suis, summae animi
submissione colendis*

γυμνασια hoc φιλοσοφικόν

In debita observantiae τεκμήριον

Honoris σημείον

offert

Respond. & Auct.

QVÆSTIO I.

An doctrina de Demonstratione sit necessariâ?

Ullius † planè momenti quibusdam fortassis vide-
tur in questionem vocare: Utrum doctrina de
Demonstratione sit necessaria? Hoc (inquent)
nihil aliud est, quam dubitare: an in aliqua disci-
plina detur certa scientia, veraq; Demonstratio.

Verum † desinent isti mirarier, si veterum ^{2o}
quorundam, simul ac Recentiorum perpendant in-
genia: Tanta enim ingenii ipsorum, animique per-
versitas, ut, licet exempla quamplurima oculis suis ob-
viam ire cernant, multas & varias demonstrationes ex
principiis scientiarum fluere agnoscant, conclusiones
firmas, & præcepta certa perspicua quæ inde colli-
gi posse dijudicent; sonum veritatis non sensum, umbram
non rem ipsam quarere, imò falsum pro vero nihilominus
pertinaciter defendere non verentur. Cas. in Dial. p. 250. Horum
igitur gratiâ, quid dico horum? illorum potius, quos
sua inani Philosophiâ seductos, & foliis suis vestitos
videmus, mota est hæc questio, & ad trutinam
veritatis examinanda proposita; ut vel à proposito
retraherentur, vel statim naturam foliorum & ramorum,
hoc est, vim & robur Ramistarum dignoscerent.

Consultò † igitur nostram sic informamus questionem: An Demon- ^{3o}
stratio sit, eaq; Logico necessaria? Circa hanc questionem
errasse & hallucinatos fuisse tam veteres quàm Neotericos
quosdam, Luce meridiana clarius est.

Quid † quaeso illi, qui scientiam omnem sublunaribus
adimebant, 4o aliter intendere voluerunt, quam Demonstrationem
nullam esse? nonne is causam simul, qui effectum
Causa tollit, pernegat? Iam verò Heraclitus,
Protagoras, Cratylus & Academici, tam veteres quàm
recentiores omnes, omnem omnino scientiam rebus
corruptibilibus adimebant, ut habet Aristoteles 8. Phys. Dum enim
omnia in continuo fluxu versar

versari, nec in eodem statu permanere videbant, nullam inter homines perfectam scientiam esse & sic consequenter Demonstrationem: judicabant. (omnis namque scientia certa, firma, constans, invariabilis) Quibus cum facit Socrates in Phaedone de Anima, qui propter fallacem sensum, quo magis homines illuduntur quam erudiuntur, ipsum scire, & sic ipsum quoque medium, per quod scimus, negabat. Iavell. lib. de Syllog. Demonstr. c. 1. p. 407.

5. Verum † his valere iussis, ut quorum opinio potius detestanda, quam amplexanda est, quippe quæ omnium absurdissima, & in sacram scripturam blasphema: Non enim modo omnem providentiam tollit, verum & Deum ipsum negat. Regius lib. 5. de Demonstrat. probl. 1. p. 263. Imo in recensendis, & istius opinionis argumentis refutandis, omni labori & sudori supersedebimus, ne quod fusi ab Aristotele alibi refutatum novimus, inanem laborem suscipere, crambenq; bis coctam apponere videamur.

6. Res † nobis cum modernis Crypticis Philosophis, quorum Dux & Coryphæus Petrus Ramus; hic lib. 2. & 9. Schol. Dialect. multis & variis machinis utitur in debellanda & evertenda hæc questione. Is licet directe & aperto, ut aiunt, ore, scientiam negare non ausit (quod homine Christiano esset indignum) Indirecte tamen eam submovent, dum Demonstrationem instrumentum Logicum esse non modo negat, odiosam suis appendicibus & caducis foliis reddit; verum etiam rejiciendam eam omnino putat. Quid enim (inquit) commercii habet Verum cum verosimili, necessarium cum fortuito, certa scientia, inconcusque Demonstratio cum levi conjectura, incertâ ancipitique opinione? Nonne Logica verisimilia, probabilia, incerta, fortuita tractat? Demonstratio verò nonne firma, fixa necessaria dicitur? contraria numne in una eademq; disciplina stare possunt? Qui est, qui doctrinam de Demonstratione Logico diceret necessariam?

7. Egregia † argumentatio, & eiusmodi Philosopho digna. Duplex enim deprehenditur in ea Sophisma. 1. Est fallacia compositionis & Divisionis: confundit enim quæ sunt disjungenda. Modum enim rei cum re ipsa confundit. Non imus inficias, res veras & necessarias reliquarum esse disciplinarum, propterea ne modus necessitatis ac veritatis inquirenda rejiciendus? nonne scitè ad eam scientiam, quæ veri & falsi indagatrix referendus? 2. Ex consentaneis disjuncta & repugnata facit: Neces-
faria

saria enim & probabilia non ita sibi contrariantur, ut posito uno, tollatur alterum, sed simul stare possunt, sibiq; sunt subordinata: quod eloquentiae parens in suis paradoxis innuit; dum omne verum probabile, sed non omne probabile verum proclamat. Erronea ergo ista argumentatio.

Progreditur † & eandem tubam cum veteribus inflare videtur, nimirum certam unius rei scientiam haberi non posse. Sic enim argumentatur: Non datur causa efficiens rerum proxima; vel si datur, ab hominibus non agnoscitur. Ergo nec Demonstratio: quandoquidem à causa efficiente proxima potissima est demonstratio.

Verum † utrumque, & quod non detur causa rerum proxima; & quod illa ab hominibus non agnoscat, negamus. Primum enim tali confundimus argumento. Vbicunque datur ordo causarum efficientium, ibi datur quoque earum aliqua prima & ultima: quandoquidem ordo est dispositio primorum & extremorum. At datur ordo inter causas efficientes. Ergo dabitur etiam causa efficiens proxima. Alterum suo quasi lapsu corrui. 1. Cum ordo sit lumen illustrans primum & ultimum; omnis autem ordo intelligitur: quidni & primum & ultimum intelligatur? 2. Cum illa, quæ sensibus propinquiora, citius percipiuntur, quàm quæ à sensib. sunt remotiora intelliguntur: Sensib. autem nostris proximas rerum causas percipimus; quid obstat quominus eas intelligamus? 3. Non dicam quid lucis præcepta Logica afferant, ut quilibet mediocriter in iis instructus, facili labore proximas rerum causas investigare possit. Keckerman. in suis ad comp. Logicum comment. p. 148. Casus ex Philosopho utilem & necessariam Regulam causas inveniendi proximas notat; ut nimirum accidentia communia rerum considerentur, tum propria, hinc ipse germana potentia, quæ proprie passiones dicuntur; Si quid ultra se offert, quod est simplicius, id pro causa habeatur. 4. Inductione exemplorum: qui enim in omnibus artibus proximas rerum causas pernegat, iudicio carere merito dicitur. Facile ergo omnis illorum corrui illatio.

Restat † ut nostram confirmemus & corroboremus sententiam, idq; brevibus: 1. est: Id quod verum à falso distinguit, Dialectico necessarium esse facite quis concesserit: quandoquidem finis Dialectices est verum à falso distinguere. Atqui Demonstratio talis, quæ verum à falso, necessarium à probabili distinguit, & perfectum veritatem producit: quandoquidem dicitur scientialis syllogismus, qui differentia loco ponitur, ut distinguatur tum à Sophistico, tum à Dialectico: ille enim

errorem: hic opinionem tantum: Scientialis seu Demonstrativus unicus est, qui scientiam pariat. Ergo. 2. Ubi non tantum dantur res necessariae, sed etiam necessaria terminorum coherentia: (Forma enim rei, & Res cuius forma est, itemque proprietates, quae naturam & formam rei consequitur, necessariae sunt & necessario nexu inter se coherent) ibi dari demonstrationem necesse est: Sed dantur non solum res necessariae; sed & earum necessaria connexio: Ergo. Minor probatur. Cum enim in omni demonstratione intenditur, ut ostendatur, cur subiecto aliqua insit affectio, & propter quam causam, necesse est, ut tale medium adducatur, quod necessario cum affectione cohaereat. Sufficit hac vice rationibus demonstrasse: Exemplis sequenti problemate illustrabimus, & veram demonstrationem esse probatum dabimus.

QVÆSTIO II.

An Ecclipsis de Luna, Tonitru de nube perfecta demonstratione demonstrari possit?

1. Ad exempla † accessum facimus, potissimamque demonstrationem & perfectam eis inesse ostendimus. Quid tum Ramista? cum rationibus fidem minimè habens, exemplis victus tenearis; numne demonstrationem concesseris? (Non equidem Philosophorum mos, exemplis pugnare, praesertim cum ubertas rationum undiquaque adsit.) Age ergo? quisquis sis; qui vel demonstrationem negas; vel perfectam demonstrationem his duobus Exemplis adimis: numne demonstratio perfecta dici non possit quae omnia requisita perfectae demonstrationis habet. Atqui haec duo Exemplis haec ipsa habere, ad oculos monstrabimus. Sunt tibi 1. principia remota, subiectum γένος ὑποκείμενον, ἡ ἀθροσ, ἢ αἴτιμα. Subiectum Luna & Nubes, ἡ ἀθροσ Ecclipsis & Tonitru, αἴτιμα Interpositio terrae diametralis, inter lunam & solem, intercipientis lumen solare, quominus Lumen attingat; & allisio aeris, seu exhalationis circa partes densiores. 2. Nec desunt principia propinqua seu propositiones. 1. Id, cuius lumen à terra interposita excipitur, obscuratur: Luna est illud, cuius lumen à terra interposita excipitur: Ergo Luna obscuratur. 2. ubi exhalationis seu aeris in partes densiores allisio, ibi tonitru: In nube est, exhalationis seu aeris in densiores partes allisio. Ergo tonitru.

Hic † paulisper nobis commorandum: Aquam enim hic nobis haerere

vere autumant, & gravissimè lapsos nos esse putant. 1. enim immemo-
res nos esse ajunt, trium illorum graduum, quorum Aristoteles 1. post.
c. 4. meminit, secundum quos propositiones efformatae, summè necessa-
riae & aeternae, semperque omni tempore & loco, & de omni, verae evadunt.
Propositio n. summè necessaria est, qua omnibus gradibus necessitatis praes-
dita est, hoc est, quae est κατὰ παντός, καθ' αὐτό. Ἐ καθ' ὅλας πρώτων.
Verum Minor in dictis demonstrationib. talis non est. Non κατὰ παντός:
quia ille cum universitate subjecti, & perpetuitatem requirit. Crell. l.
1. de Demonst. c. 2. Interpositio autem terrae, Lunae non est perpetua;
nec allisio aëris, Nubi: Ergo non κατὰ παντός, & sic nec summè necessa-
ria: Nec καθ' αὐτό: Medium enim non ita inest subjecto, ut propositio-
nem per se constituat. Sequitur ergo Demonstrationes illas non esse, mul-
tò minus perfectas.

Verum & fallunt & falluntur ita argumentantes: saepius enim sen-
sus non verba Authoris attendendus: Sensus igitur istorum non omnes
sunt unum versum propositiones respicit, sed potissimum Majorem, ut quae
caput Demonstrationis: quandoquidem principaliter scientia sola Ma-
joris quaeritur; quippe quae Essentialis & necessaria est omnibus Demon-
strationibus. Deinde facit hoc summa Essentialis & definitiva inter
medium & propriam affectionem connexio, per quod demonstrari debet
inesse. Reg. l. 5. de Demonst. prob. 6. fol. 305. Hinc igitur patet
ex accidente plane esse, ut & medium sit causa minoris, Essentialis, ne-
cessariusq; Medii & subjecti connexus: quandoquidem non subiectum
propter medium, neq; medium propter subiectum in demonstratione su-
mitur; sed subiectum saltem propter affectionem adhibetur. Cum igitur
necessarius nexus sit & essentialis, inter medium & affectionem, quae
maiolem propositionem constituunt, utiq; perfectam & potissimam
demonstrationem efficiet. Huic suffragatur Zabarella l. 2. de propo-
sit. necess. c. 16. innuens minorem propositionem non debere ullo mo-
do esse per se: Natura enim demonstrationis & Finis hoc ipsum non exi-
gunt: Finis namque demonstrationis non nisi perfecta accidentis propo-
siti cognitio. Iam subiecti cognitio per Demonstrationem non quaeritur;
nec medii, quae iam ut posita recipiuntur: sed tota vis demonstrationis
in affectione quaesita, est occupata. His accedit Authoritas Philosophi
qui lib. 2. post. saepissime dicit, potissimam esse eam demonstrationem,
qua Eclipsis in Luna demonstratur per obiectionem terrae, licet propo-
sicio minor in eâ demonstratione non possit ullo modo esse per se.

Sic

4. Sic et porro: Omnis perfecta demonstratio est de affectione necessaria: Dictae demonstrationes non sunt de necessariis. Ergo. Minor est in apriico. Illa enim dicuntur necessaria, quae semper fiunt. Iam vero Ecclipsis non semper inest Luna: nec Tonitru Nubi: sed potius cum raro fiant, contingentia dicuntur: De contingentibus vero nulla Demonstratio Arist. 1. post. 6. & 7. Ergo dictae demonstrationes perfectam demonstrationem non faciunt.

5. Respondemus et ad minorem per inficiationem. Affectiones enim duplici modo necessariae dicuntur, tum respectu causae, tum respectu subiecti. Monstratum est in praecedente argumento, non de necessitate esse, ut subiectum demonstretur, eiusque scientia habeatur, cum ut ante cognitum supponatur. Idcirco licet affectio non proprie fluat à subiecto, utpote quae causa externa respectu subiecti dicitur, habet tamen essentialem connexionem respectu causae, cum quae unita necessariam conficit demonstrationem, cumque omnis demonstratio potissimum propter maiorem instituatur: Maior autem summe necessaria: utique datae demonstrationes necessariae erunt, et sic consequenter perfectae. Satisfactum tibi factum.

6. Revertimur, et et duobus his Exemplis perfectam demonstrationem inesse sic ulterius probamus 1. Omnis demonstratio, quae in perfectam definitionem converti potest, est perfecta, Arist. 2. post. c. 9. & 10. Atqui demonstrationes haec in perfectam definitionem veniunt. Ergo. 2. Accedit id, quod pariant scientiam. Ergo demonstrationes perfectae esse possunt. Perfecta enim ubi scientia, ibi et perfecta Demonstratio. Aristoteles 1. post. & 6. Ethicor. 3 ubi est prima et proxima rei causa, ibi est perfecta Demonstratio. In his est prima et proxima causa. Nulla enim Ecclipsos causa proximior, quam diametralis terrae positio: nulla tonitru, quam allisio aëris circa partis densiores. Det quae quis proximior, et perfectior demonstrationem accipiet. Facessat ergo hinc opinio contrarium statuens, et nolens volens has demonstrationes perfectas esse concedat.

QVÆSTIO III.

Quodnam est verum individuationis principium?

Digna

Digna † hæc questio indagacione, ut que nobilissimarum & vexatissimarum una. Mirè namq̄ circa hanc questionem se torserunt Philosophi, ingeniaque sua exercuerunt, ut individua naturæ principia perscrutarentur. Verùm locum hîc habet, quod dici solet communi proloquio: Quot capita, tot sensus: ita enim illi investigando, non modo illam fecerunt implicatissimam, sed & indeterminatam reliquerunt; ut sic lis sub iudice esse videatur.

Ne † igitur in bivio erremus, & in primo limine impingamus, status controversiæ ante omnia ritè informandus est. Non enim hîc querimus de principio individuiſico rerum immaterialium, seu substantiarum separatarum, quæ per actum suum sunt individua Scal. Exercit. 359. q. 12. Thomas. 2. sent. dist. 3. quæst. 1. art. 2; sed de principio individuationis rerum materialium & compositarum nobis, sermo est: Quid sit illud, per quod res dividua, seu pluribus communicabiles, fiant incommunicabiles, hoc est, quid sit illud, per quod homo limitetur, ut dicatur Petrus & Paulus. Variæ hic tam Veterum quam Recentiorum extant opiniones, quas jam placet excutere. Veterum quidem breviter atrexemus, & quid falsi habeant demonstremus.

Prima † est Thomæ, qui lib. 2. de Cælo, & in opus. 29. & in part. 3. 1. summe quæst. 3. art. 2 & 3. Materiam signatam id est determinatam, individuationis principium esse statuit, quam sectatores, à præceptore suo malè edocti, in diversam traxerunt sententiam. Quidam n. materiam illum signatam dicebant Quantam, ut quæ incommunicabilitatis simul, & distinctionis rationem haberet: Id enim verum individuationis principium, quod est principium multiplicationis & distinctionis. Atqui materia quanta est illud ipsum. Ergo. Capreol. l. 3. q. 1. art. 1. Item Ferrar. 1. cont. gent. c. 21. hom. l. 7. c. 34. Thom. quæst. 2. de verit. art. 6. His assentiri videtur Aristoteles 5. Metaph. cont. 12. 3. Metaph. c. 3. t. 11. & l. 12. c. 3. t. 4. & quampluribus aliis in locis, ubi unum numero id statuit, cujus materia una est.

Verum † facilis est ad argumentum responsio. Minor enim manifestè falsa: 1. Non enim à materia distinctio & incommunicabilitas rerum, sed à formâ proficiscitur; hinc illud: Actus est, qui distingunt. 2. Contradicunt præceptori suo, qui 2. cont. gent. c. 40. ex professo probat, materiam non esse primam causam distinctionis rerum, licet suo modo materiæ non denegetur distinctio: quatenus actum habet entitativum 3. laborat etiã fallaciâ equivocationis in vocabulo incommunicabilitatis.

B

tatis.

tatis. Materia enim est 1. incommunicabilis, cum subiecto Physico inhaerret idque constituit 2. vel est incommunicabilis per modum cause, vel per modum partis, vel per modum nature in supposito, vel per modum superioris in inferioribus: sed illa incommunicabilitate individui primam causam non constituit, ut prolixè hac de re differit Suarez. Disp. 5. sect. 3. dist. 6. 4. Quod si Quantitas esset principium individui-
ficum, sequeretur accidens esse causam individui, quod absurdum ex sequentibus patebit. 5. Aristotelem quod attinet, nunquam videtur hoc principium ex professo in Metaph. demonstrasse, sed solum ex sensibilibus physico more docuisse, unum individuum materiale ab alio distingui. Suar. d. 5. l. 3. d. 34.

Quidam† ut Caietanus c. 2. q. 5. de Ente & Essentia lavel. 5. Metaph. q. 15. videntes primam assertionem subsistere minime posse, per materiam signatam, non materiam cum quantitate; sed dispositionem ultimam & potentiam ad illam quantitatem habentem, intellexerunt. Sed & illa erronea est. Si. n. materia illa secundum se & naturam suam consideratur & in potentia, tum non modo communis est & indifferens ad varias species & individua l. 3. Metaph. c. 3. & l. 9. c. 1. cont. 2. certum nihil constituit; sed nec differre facit l. 1. Metaph. c. 9. Zabarel. l. 2. de prim. rer. materia c. 8. Sin vero coarctata & determinata sumatur, requiritur aliud principium, unde hæc coarctatio inceperit. Suarez loco supra de const. Individ. c. 4.

6. Altera† Opinio est Scoti: hic contra Thomam. l. 2. sent. dist. 3. disputans Hæcceitatem τὸν ἀττόμοιον ἀρχὴν concludit. Quid vero termino illo intellectum velit, res satis non constat: Hoc tamen sciendum, quod nec materiam nec accidens, materiam illam limitans: utrumque. n. refutaverat, intellexerit. Ergo formam vel compositum intelligat necesse est. Non illud: Forma enim ut quidditas seu pars quidditatis non potest esse, cum Hæcceitatem externum quiddam, quidditati super additum statuat. Compositum vero non esse, facile quis judicare potest, cum hoc potius sit ipsum constitutum & individuatum, cuius causam hic querimus. Zabarel. l. de const. Ind. c. 9. Si notationem vocabuli attendimus, nihil aliud, quam singularitatem notari, depræhendimus, que est ipse affectus cuius iterum causam hic inquiremus. At nihil potest esse sui ipsius Causa.

7. Tertia† opinio est Nicolai Boneri, qui Existentiam & ultimum rei actum & complementum principium individui-
ficum esse existimavit. Verum sobriè & acutè hunc Goelenus ex Fonseca disp. 13. Metaph. p.

193. refutat hoc modo: quod non necessario sed contingenter de indivi-
duis dicitur, id nequit esse ratio interna singularitatis; alioquin singu-
laria essent contingenter singularia. At existentia contingenter conve-
nit rebus omnibus infra Deum: etiam individuis, cum ea aliquando
non fuerint. Ergo. 2. Non dicam quod vicissim causa cum Effectu fiat
commistio: Hoc enim queritur, quid illud ipsum sit, quod faciat exi-
stere?

Quarta [†] opinio est Porphyrii & Avicennæ, qui in cap. de specie 8.
multa accidentia simul collecta & conjuncta τῶν ἀτόμων ἀρχῆν esse
statuere videntur. Sic. n. ille: ἄτομα δ' ἐλέγεται τὰ τοιαῦτα, ὅτι ἐξ
ἰδιότητος συνέστηκεν ἕκαστον ἀτὸν ἀδρῶμα' οὐκ ὄν ἐπ' ἄλλῃ τινὸς ποτὲ
τὸ αὐτὸ γένεσθαι. Huic suffragatur & Boetius supra hunc locum: Plu-
res enim sunt (dicit) de quibus species prædicantur non substan-
tiæ diversitate, sed accidentium multitudine. Quibus accedit & vir
ille magni nominis Avicenna, qui idem 5. Metaph. c. 2. & 4. statuere
videtur. Inquit enim: Individua constituuntur ex natura Omnium
universalium, & ex natura accidentium, quæ illam vestiunt. Verùm
horum virorum assertiones quidem audimus, sed fundamenta nulla ani-
madvertimus. Nec nobis persuasum habemus, hos esse viros tam graviter
hallucinatos esse, cum dubio procul sciuerint, accidentia neq. λόγῳ, neq.
tempore, neq. generatione priora esse accidentibus, Reg. disp. Logic. l.
1. p. 253. Arist. l. 7. Metaph. c. 17. Deinde etiam quod accidentia sub-
stantiam iam constitutam consequuntur; Id autem quod debet esse prin-
cipium, non subsequi, sed præcedere debet Arist. l. 3. Metaph. c. 1. lib. γ.
cont. 7. Vt si accidentia essent principium individuificum: tum aut
accidens commune, aut singulare seu proprium: Non illud: commune. n.
non nisi commune procreat: non hoc: nam sic committitur petitio princi-
pii; de hoc enim queritur, unde ipsi hoc est, quod singulare dicatur. Con-
cludimus ergo Philosophos illos eximios non tam veram rationem in sin-
gularitatis, quàm signum & notam, quibus individua inter se dignosci,
& discerni queant, hisce suis accidentibus denotare voluisse.

Cum [†] igitur demonstratū, materiam illam signatam Thomæ, Hec-
ceitatem Scoti, Existentiæ Boneri, Accidentia Avicennæ, verū individu-
ationis principium non esse, quid obstare videtur, quo minus Formā, quæ
rē faciat unā, eandemq. ab aliis distinguat, principium inai viduatio-
nis dicamus. Verū ex denominatione & descriptione formæ, disparitas
opinionum oritur. Sunt qui formam specificam materie communica-

tam individuationis principium dicunt: Sunt qui formam (nescio quam) supervenientem, & specificam limitantem, τὸν ἀτόμων ἀρχὴν concludunt: Hec Ramistarum; Illa Peripateticorum & veritatis aman-
tium est.

10. Ramista & suam pluribus confirmare conantur argumentis, quo-
rum præcipuum est: Individua aut differunt principio interno, nimi-
rum formâ aut materiâ; aut principio externo videlicet accidentibus.
At non accidentibus, ut constat ex præmissis: Ergo principio interno.
Non à materiâ: Ergo forma. Forma igitur illa aut erit specifica; aut
forma quædam superveniens specificam limitans: Non illa, quia spe-
ciem constituit, & non individuum. Erit igitur alia forma, quæ for-
mam communem limitet, & individuum constituat. Præterea si forma
specifica constitueret Individuum, unus homo esset omnis homo: quod
absurdum.

11. Verum & hæc tanta non sunt, ut nobis persuadeant, vel ament ob-
ducant, veritatem offutiant. Vtrumque enim erroneum; & ὑπόθεσις
illa; & ipsorum argumentatio. ὑπόθεσις: Dum nimirum formam illam
supervenientem, quæ limitet specificam & Essentialem; invehit.
Dent nobis quæso illam: cum sit parum Non-Ens, cuius nec qualitates
nec operationes apparent, idque inde deducimus. Cum enim forma
illa specifica & Essentialis sit ultima, quæ non datur aliquid inferius,
quæ erit forma illa superveniens? Ultimam vero esse, in dicto hoc de-
monstramus argumento: Quæ forma est omnium perfectissima, illa est
ultima. At forma specifica v. g. in homine, est omnium perfectissima;
quia nullus alius actus ei supervenit, quo perfectior reddatur. Ergo est
ultima. Major probatur: Forma ultima est actus perfectus, qui ulti-
mam perfectionem assecutus est, neque ullâ aliâ formâ superveniente
perficitur. Hinc forma animalis non dicitur perfectus, sed imperfectus
actus, ut quæ non est ultima, sed aliis quam plurimis formis superveni-
entibus sive actibus essentialibus perficitur, donec existentiam suam ve-
ram habeat. Argumentatio. Minor enim prioris Syllogismi negatur:
Non enim sequitur, id, quod est forma speciei, non est forma individui.
Dupliciter enim forma consideratur. 1. simpliciter & in se. 2. compa-
rate. In se considerata est essentia rei & quoddam univ ersale commu-
ne omnibus speciebus: Quatenus verò ut est extra animum & existen-
tiam dat actu, formam individui constituit, quæ distinctam formam
efficit, ita ut forma Platonis à forma Peiri differat Essentialiter.

Id quod Zabarel. lib. 1. de natura Coel. cap. 8. multis declarat, & inter esse sensibile, & Intellectibile subtiliter distinguit. Forma enim hominis in Esse intellectibili sumpta, communis est, & speciem tantum constituit, In esse vero sensibili, quatenus extra animum existit, individuum efficit, quod Boetius respexit, cum dicit: Omne quod est, eo ipso quod est, singulare est, Zab. de constit. Individ. c. 5. & 6.

Alterum + Tempelli argumentum in refut. probl. pag. 115 & 121. facile corrumpitur ex data jam distinctione. Nulla enim consequentia majoris. Male enim infertur à Tempello: Socrates & Plato sunt unum specie: Ergo Socrates & Plato sunt unus homo. Confundit enim Esse sensibile & Esse intellectibile. Nam antecedens loquitur de esse intellectibili; ibi enim Petrus & Paulus dicuntur unum; quoniam ipsorum forma mente, ut una concipitur, quae aequae ambobus & ita omnibus communis est. Consequens vero loquitur de Esse sensibili, quatenus jam extra mentem existant, & duo diversi sunt propter distinctas formas in distincta materia existentes. Quilibet igitur facile videt incedere hoc argumentum quatuor tibiis. Plura moventur à Ramistis, puta Ramo, Schol. Dial. lib. 3. c. 5. & 6. Duonamo l. 1. Dial. c. 27. & quam plurimis aliis, quibus brevitatis gratia supersidebimus, cum vel ex superioribus facile refutantur, vel quis proprio Marte ea vincere possit.

Sequitur + ultima & in ordine sexta, quae principium individuum 13. specificum formam specificam communicatam materiae statuit. Hanc omnes veritatis amantes acceptant, Zabarel. l. de Const. individ. c. 5. Suarez Tom. 1. disp. 5. s. 6. Scal. exer. 307. sect. 17. & plures alii, quorum rationibus ut firmis vis omnium, & veritati proximis, etiam calculum nostrum addemus. Rationes sunt 1. Quod rem facit à re differre, & quo posito, singularitas ponitur, & ablato, quo vis alio remanente tollitur & auferitur, est ratio adaequata & praecisa Individuationis. Atqui forma specifica communicata materiae est talis. Ergo.

Notandum + duplicem esse actum formae: unum τὴν οὐσίαν, al- 14. terum τὴν ὁπάξεω Zabarel. cap. 5. de const. Individui. Actum formae τὴν οὐσίαν à principio individuationis expellimus, quippe qui communis, nec ultimam differentiam absolvit: Actum vero formae τὴν ὁπάξεω hoc loco recipimus, qui actus sit in ipsam materiam. Dicimus in ipsam materiam, non quod materia una cum forma esset causa individuationis, nam sic esset compositum quid: Sed quod materia sit

tantum ministra, quæ sustentat formam, ut existentiam dare possit, & ino ipsam materiam existere faciat: Est ergo causa sine qua non.

At † inquis: cum omnis existentia sit à formâ, ut hæc vult opinio. Materia autem prima existat, ut quæ prior forma, quamque etiam sustentat, quid? omninè causa existentia soli forma tribuenda? nonne potius materie? Falleris. Materia enim non existit, vel si dicatur existere, improprie hoc fieri, quis est qui non sentiat? Cum illa dicuntur tantum existere, quæ extra animum subsistunt & existunt. Distinguendum ergo inter existentiam simplicem & absolutam, per quam, quicquid est in natura, quo vis modo existit: Et inter perfectam & determinatam ad gradum seu speciem aliquam Entis. Priori modo materia existere dicitur, posteriori soli formæ ascribitur. 2. Omnis distinctio est à formâ: Atqui individualiter existere est numero unum existere. E. quod individualiter existat, id habet à formâ. 3. Omnis actus separat & distinguit lib. 3. Metaph. 13. Forma est actus. Ergo Forma distinguit: & per consequens etiam illud principium & causa individuationis. His subscribunt & Aristoteles l. 2. de an. cap. 1. cont. 2. & Averroes in Epit. Metaph. tract. 2. p. 383. Individuum, inquit, existit per formam & non per accidens. Distinct. C. Et tantum de Principio individuationis.

QVÆSTIO IV.

An Individua differant specie?

1. Hæc † quæstio non minus ardua, quàm præcedens, jure quodam nunc sequitur. Peripatetici saniores omnes, quibus ob judicii dexteritatem, ingeniiq; acumen maximè manet palma, in negantem eunt sententiam. Dicunt enim: Individua, licet essentialiter inter se differant, specie tamen non differre: Specie enim illa saltem differunt, quæ habent formas oppositas non a. quæ habent Essentias proprias & singulares. Reg. l. 5. disp. Log. probl. 5.

2. Cum his † orator ille Parisiensis cum omnibus suis affectis coitionem facere conatur, & quidem non lusoriis sed decretoriis, ut ajunt, armis. Libro enim 3. de specie in animadvers. in organon Aristotelis c. 5. & 6. Duonam. l. 1. Dial. c. 27. Tempel. in refut. prædic. p. 115. & 131. Talæus in Dial. Rami c. 27. Iohan. Cramerus contra Tydicæum &c. negant hoc, quod illi ajebant, argumentis, ut illi putant, non ex trivio arreptis. 1. A forma: Quæcunq; formis essentialib. & propriis differunt, specie differunt. Individua propriis essentialib. for-

nis differunt E. Specie differunt. Major præterquã quod perspicua est: quia nimirum forma est, quæ faciat differre: illustratur tamen ex Philosopho 5. Metaph. c. 9. Minor cuilibet, etiam infanti obviam est. Næ enim propriam haberent formam, quibus inter se differrent, tum v.g. anima Pauli esset anima Petri: quod absurdum. 2. Ab usu Philosophia. In usu certo naturali, & Philosophico dicitur homo genus. Ergo individua dicuntur species: Dicit enim de aliquo requirit inesse & sic Individua etiam specie differunt. Antecedens probatur. 1. Auctoritate Rethorum: Seneca, Ciceronis, &c. qui hunc usum retinuerunt, ut genus hominem, Individuum vero speciem nominarent; Ictorum, qui Strychum & Pamphilum species appellant: 3. Aristotelis qui 2. Metaph. c. 1. & 2. & 3. Metaph. c. 13. & 4. hominem genus 10. vero Metaph. c. 11. lib. de part. animal. c. 4. lib. de long. & brev. vitæ, Individua specie diversa esse scribit.

At ¶ nobis Peripateticorum (quod pace vestra viri ingeniosissimi dictum volumus) præ Magistri vestri potior, & ad veritatẽ propior videtur sententia, quam his rationib. stabilitam videmus. I. A principio specier: species à specie differt peculiari & essentiali forma: At individua non differunt peculiari & essentiali forma, sed specifica materia communicatã. Ergo non sunt species. Quicquid igitur aliquid non est, id de eo dici nequit: At individua species non sunt. E. & sic individua ut species differre nequeunt. II. A genere: Omnis species est universalis. Individuum est singulare non universale. E. III. Nullum universale & sic species incurrit in sensus, movetur, generatur, corrumpitur: Petrus, Paulus, generantur, corrumpuntur, moventur, incurrunt in sensus. E. non sunt species. IV. Quæ specie differunt, illa in se, per se, inter se & Essentialiter differunt: hoc enim propriè est specie differre: Zabarel. lib. 2. de qualitate Elemento, c. 6. Atqui anima seu forma illa quæ in Petro est, non differt ab eã, quæ in Paulo est in se, per se, extra se, & essentialiter lib. 2. de prop. necess. cap 9. B. nec specie. Assumptio item patet hoc syllogismo. In quo quid essentialiter, & per se convenit cum alio, per illud essentialiter differre nequit: Esset enim αὐτολογία. Atqui forma Individuorum essentialiter & per se conveniunt. E. 5. Ab absurdo: Quæcunq. essentia differunt, illorum potestates & actiones etiam essentia differre necesse est: Atqui actiones & potestates Individuorum, puta rationem, auditum, visionem Petri & Pauli essentialia non differunt. Ratio; quia non essentia, sed gradib. tantum essentialib. differunt 1. Scal. ex. 347. E. neq. individua specie differre certum est.

Indicet

5. Iudicet t̄ ergo cui sana meus est & ratio, numne Ramistarum, argu-
 menta aliquid concludant? Major n. primi argumenti vel omnino negā-
 da, vel equivocatio in ea concedenda. Neganda est consequentia qua-
 tenus proprie intellectam velint, ita ut specie differre, nihil aliud sit,
 quā habere formas oppositas, quod nec adversarii concesserint. Ergo
 aliud concedant necesse est: quis ergo non videat equivocationem ma-
 joris? Aristotelem vero quod attinet, quem sibi hac in parte favore put-
 tant, respondemus, adversarios committere μετὰ φασιν εἰς ἄλλο γένος:
 quod enim Aristoteles in Metaphysicis Generaliter, & indeterminato
 locutus, id in Logicis determinate & specificè intellectum volumus. 2. Quis
 est qui nesciat Aristotelem sapius non ex propria sed aliena mente locu-
 tum? fallit ergo Major. Minor itidē curvis incedit tibiis & cōfusionē pa-
 rit inter differre & diversum esse; quæ Aristoteles & Porphyrius dili-
 genter distinguenda, docuerunt l. 5. Metaph. c. 9. & 10. Metaph. c.
 5. 11. & 12. Prophyr. cap. de differentia Sic enim Aristoteles 5. Me-
 taph. c. 9. ἕτερα δὲ λέγεται, ὧν ἢ τὰ εἶδη πλείω ἢ ἡ ὕλη, ἢ ὁ λόγος τῆς
 ὁμοίας. Diversa dicuntur quorum aut species plures sunt, aut ma-
 teria, aut ratio Essentiæ. Διαφορὰ δὲ λέγεται, ὅσα ἕτερα εἰσι τὸ αὐτὸ
 τι ὄντα, μὴ μόνον ἀριθμῶ ἀλλ' ἢ εἶδη, ἢ γένος, ἢ ἀναλογία, ἢ ὅσα
 ἔχει ἐν τῇ ὁμοίᾳ τῶν ἕτερότετα. Differentia dicuntur quæ diversa
 sunt, cum idem quid sint, modo non sint numero idem, hoc est,
 modo non sint individua; sed vel specie, vel genere, vel proportio-
 ne, & quæ habent in substantia diversitatem. Dicendum ergo Indi-
 vidua Essentialibus formis non differre, sed diversa esse.

6. Ad secundum t̄ respondet Joh. Reg. l. 1. disp. Logicar. probl 5.
 Que est ista inepta & perversa ratio Ramistarum? Logicos & Philoso-
 phos Rhetoricorum scholas frequentare debere, & ex Topicis illorum,
 impropriaque locutione præcepta sua Logica, quæ debent esse instrumen-
 ta veritatis, consuere & confirmare. Potius hoc esset, ut Rhetores à Logicis
 discerent verborum proprietatem, & si Tropis utantur, intelligant, quo-
 modo à Logica simplicitate deflectant. Tropos interim & figuratam lo-
 cutionem non rejicimus, sed Logicos sua præcepta ex Rhetorum consuetu-
 dine loquendi conformare debere, omnino absurdum & inconveniens
 judicamus. Deinde licet iure consulti ita loquantur. Logici tamen lu-
 re consulti os ad suam tribunal vocent, & cum illis non de facto, sed de ju-
 re disputent. Nam & illis valet, Legibus non exemplis judicandum.
 Hac ille.

Neque

Neque denique † *authoritas Aristotelis, fideli his venit subsidio. 7.*
Genus enim ibi nimis laxè capit, vulgarique consuetudine loquendi
facit. Ad locum 10. *Metaph. c. 11. respondemus; ad versarios committe-*
re fallaciam compositionis & divisionis: nam omittunt non omittenda.
Extat enim in *textu τὸ εἶδος*, ut sensus sit: *Ea, quæ in speciem dividi*
nequeunt. Ad ultimum locum facilis est responsio, Aristotelem ibi latif-
sime vocabulum generis sumere pro aggregatione hominum & non pro
Essentia communiter intellectâ Hipp. probl. Phys. 3. Alias Aristote-
les expressè negat, Hominem esse genus singularium hominum, quando
libr. .B. Metaphysic. cap. 3. t. 11. in hæc verba desinit. ὅτι γὰρ ἐστὶ
γένος ἀνθρώπων τῶν τινῶν ἀνθρώπων. Concludemus itaque Individua
non specie, sed numericâ tantum Essentia differre: nihil interim moran-
tes foliorum & Ramorum strepitus.

QVÆSTIO V.

An Astra agant in hæc inferiora peculiari
quâdam Virtute ?

Duplex † *sensus hujus questionis esse potest. 1. An astra, cum om-*
nis Caloris & Elementaris qualitatis expertia no vimus, ita agere
possint in sublunariis, ut quod ipsi non habent, alijs communicare pos-
sint. Videmus enim sublunaria calefieri, frigesieri, humectari, exicca-
ri; videmus mutationes quamplurimas, non tantum in regione ætherea
fieri, & maximas tempestates oriri; verum etiam in homine pro diver-
so temporum positu, diversas oriri mutationes cernimus. Ab astris hoc
fieri ajunt ferè omnes: quomodo autem hoc accidat, omnibus non est in-
confesso.

Agunt † *autem astra primò omnium in Elementa duplici medio: 2.*
motu & Luce: Motu, cum prima Elementa circumgyratione orbium
cælestium condensant & intendunt. Rejicimus enim opinionem Scali-
geri Exerc. 74. d. 2. & Pererij, qui non à motu solis & astrorum, sed potius
à positu & quiete maximum calorem induci posse affirmat; 2. Luce: Quo
enim intensius est lumen, eo calor quoq; intensior. Lumen enim non est si-
ne calore. Arist. 1. Meteor. c. 4. Hic modus est astris in hæc inferiora
proprius, qui omnibus est conspicuus, nec hoc loco controversitur.

C

Alter

3. 2. Alter \dagger quæstionis sensus est: an etiam astra in animam & voluntatem hominis agant, ut patiatur aliquam necessitatem & influxum. Constituta est à Galeno Regula. Mores animi sequi temperamentum corporis: tria nimirum insinuans. 1. Affectus: ut sunt lætitia, tristitia etc. quæ animo temperamentum sequuntur, & sic per cælestem influentiam disponuntur ac reguntur. 2. Inclinationes ad certa studia & artes, quæ sanè etiam à temperamento corporis pendent, Gal. l. 3. Apho. c. 14. Thom. opul. 26. & l. 3. cont. gent. c. 84. Plato in Timæo. 3. Inclinationes ad certas virtutes & vitia, quæ itidem inde proveniunt. Hæc quæstio hoc sensu nobis est controversa, hæc nobis decidenda proponitur.

4. Digladiantur \dagger inter se tū Theologi, tū Genethliaci: Illorū tum quidam omnem vim & efficaciam astris in animis hominum denegant; hi vicissim omnes actiones & eventus hominum astris ascribunt: utriq; auram inanem di verberant, illi in defectu hi in excessu peccantes.

5. Ad enodationem \dagger igitur hujus quæstionis prænotandum esse putamus. 1. Bifariam dici posse astra movere voluntatem hominis, Directè & Indirectè: Directè, quatenus per se atq; immediate aliquid imprimunt. Indirectè, quatenus remotiè & ex accidente cum intervenitu organorum corporis & potentiæ eorum in hærentium inclinant. Hinc illud axioma: Astra inclinant, sed non necessitant. Coll. Conimb. lib. 2. de Cæl. c. 3. q. 8. art. 2. Arist. l. 3. Ethic. c. 4. D. Thom. 3. cont. gent. 840. 1. part. quæst. 115. & in 12. quæst. 9 art. 5. 2. Distinguiamus etiam inter causam istarum actionum remotiæ & Effectum istius causæ seu actiones ipsas. Afferimus igitur indirectè astra agere in animum hominis; quatenus primum in Elementa simplicia, tum in mixta & sic quoque in corpus hominis, utpote quod ex quatuor Elementis constat, atque adeo Elementarium qualitatum temperamento præditum est, agunt, quæ tamen actio non est causa necessitatis eventuum & actionum humanarum, impeditur enim à causis particularibus & proximis. Omnis namque hominis eventus non dependet ab Elementaribus qualitatum primis & secundis, sed unice à voluntate hominis libera. Directè & per se minime agunt, nec agere possunt astra in animum hominis, idque hoc demonstro argumento. Inter agens & patiens mutuus debet esse contactus: Atqui inter Cælum & animum non est mutuus contactus; quippe illud Corpus hoc spiritus. Ergo: Ubi igitur mutuus contactus non est, ibi nulla potest fieri directæ impectio. Liber-

tas voluntatis, influxu astrorum non impeditur, quia ab Essentia animæ
fluit. Ergo Cælum seu astrum directè in animum hominis non agit.

QVÆSTIO VI.

Vtrum fontes generentur ex vaporibus ?

Aristotelis † hæc est opinio 1. Meteor. c. 13. omnem aquam fonta-
nam & fluuialem ex aëre & vaporibus in terræ alveis contentis, inque
aquam condensatis gigni: cuius ratio potissima hæc est: Ubi perpetuus
aëris & vaporum concursus, eorumq; ex loci frigiditate condensatio, ibi
fluminum & aquarum generatio: Atqui in terrâ est aëris, vaporumque
conkursus, & propter loci frigiditatem condensatio: Ergo. Major vera
est. Minor non eget probatione Quia enim terram porosam esse novi-
mus, & aër elementum est tenuissimum, ne in natura deitur vacuum,
quod abhorret, facile poros transit, & implet, qui postmodum à quali-
tate terræ, quæ omnium frigidissima, condensatus, in aquam conver-
titur, atque sic primo guttatim è terrâ manat, post collectus hinc
inde foras prorumpit.

Plausibilis † hæc opinio, suisque munita fundamentis: quid ergo 20
obstat, quo minus ipsi calculum nostrum addamus? Rationi non satis-
facit, experientia repugnat, contrariisque facile infringi potest rationi-
bus. Primum quidem non negamus, aërem esse in terræ cavernis, inq; aquam
posse propter loci frigiditatem commutari; sed propterea ne fontium, præ-
sertim perpetuorum, causam sufficientem plenariâ hanc esse statuamus?
Dic sodes, unde tantus aëris affluxus? Nonne partes aeris, tanquam
Elementi subtilioris & rarioris, plurimæ, ad exiguam aquæ molem ge-
nerandam requirantur? quæ esset loci capacitas, seu sp. cum immensi-
tas, & vastitas, quibus aër colligeretur? 2. Si hæc militaret ratio
nimèrum ex vaporibus omnes oriri fontes, dic unde nam ista quatuor
flumina in Paradiso? ex aëre ne an aliunde? ex vaporibus dicere est
absurdum, cum unâ cum mundo caperint. Tacemus alia exempla, quo-
rum causa ex aëre reddi nequit. Refert Plinius lib. 2. c. 103. quod in
Dodone sit fons Iouis dictus, qui meridie semper deficit, & mox incref-
cens, ad medium noctis exuberat, ab eoq; rursus sensim deficit.

Quorundam † opinio est, in terra esse alveos & caruitates maxi- 30
mas, in quibus imbres & aquæ pluviales colliguntur, atq; sic ex ijs fontes

dimanare autumant. Cum his facere videtur Plato in Phædone & Homerus, qui ingentem esse hiatus & abyssum in medio terra, quam τὸστραγον vocant, statuunt, in quo aqua recipitur & ita foras emittitur. Sed fallit & fallitur hac opinio, ut quæ somnia narrat & inania venditat. 1. Enim committitur petitio principii, dum ingentem illum abyssum & τὸστραγον pro concessio arripiunt. 2. Nulla pluvia tam magna est, quæ terram ultra decem pedes madefaciat; sed vel à terra siccitate absorpta vel expleta nullam amplius recipit. 3. Vbi in montibus saxeis hac militabit ratio, quorum plerique perennem aquarum vim ex sese proferunt.

4. Nostra igitur sententia est: Fontes originem suam ex aquâ marinâ per certos quosdam in terrâ meatus & anfractuosos locos percolatâ, & ad certa loca derivata, ducere. Hanc nobis confirmant sacræ literæ: Ecclesiast. i. vers. 7. Omnia flumina intrant in mare & mare non redundat: ad locum vnde exeunt flumina revertuntur, & iterum fluunt. Ecclesiastic. 40. Quæcunque è terra constant, in terram redeunt & è mari orta in mare remeant.

5. Inquis: † Aqua marina est salsa, Fontana verò dulcis: Ergò mare non potest esse fontium causa:

Respondemus nullam instantiæ huic inesse consequentiam. Quanquam enim aqua marinâ salsa sit, redditur tamen dulcis, per intercolationem, quæ fit per subterraneas cryptas: id quod experientia testatur; quo enim remotiores, sunt à mari aquæ, eò dulciores: Sic Scalig. Exerc. 50. Aqua prope mare salsa: longius, minus: procul, nihil: posse aquam per intercolationem salsedinem deponere: id experientiam nautarum compertum habemus: illi enim, argilla, & è lana latiribus appensa, aquam marinam dulcem reddunt. Si igitur ars hoc ipsum possit, ut aquam naturâ salsam, dulcem efficiat, cur naturæ illud ipsum denegemus? quæ efficacior est arte in omni actu. Futilitatem igitur hujus instantiæ facile quis animadvertit.

6. Ulterius † queritur: Cum aqua ex imis Maris partibus educatur & suâ naturâ gravis, quæ ratio, quod altos montes ascendat, ibique fontium causa existat. Motus ergo eius, aut erit naturalis, aut violentus, aut utrumque simul concedendum. Non naturalis: quia corpus grave. Non violentus, quia perennis esse nequit. Nec tertium: nam sublatio

latis partibus totum corrui. Ergo aqua marina fontium causa esse ne-
 quit. Respondet Semimonachus apud Scalig. Exerc. 46. In terra esse
 venas, à quibus aqua, ut sanguis à venis trahatur. Absurda hæc responsio,
 ut quæ rebus inanimatis, vim attractricem tribuat. Quidam ut
 Thom. sententia 2. dist. 14. quæst. ad 5. respondent, aquam attrahi
 sursum vi cælestium corporum. Nos verò respondemus, motum aquæ
 per subterraneas cryptas ad montium vertices ex accidente quidem esse
 aliquo: Tanta enim maris instantis & prementis vis, ut aquam sursum
 pellat, ad eam superficiem, quæ altior est maris superficie, sed tamen etiã à
 natura iuvatur: Cum enim extra suum locum sit posita, naturaliter
 etiam in ascensione iuvatur, ut statuit Hermol. Barb. l. 4. comp.
 Phys.

QVÆSTIO VII.

Vnde lapis in altum proiectus moveatur?

Nobilis † & diligenti disquisitione digna est hæc quæstio de effici-
 ente causa motionis proxima. Non enim περιεργία ἀρχῆς τῶ πρῶτου
 Tos est, ut inquit Galenus, ad tribunal rationis vocare, quid hoc de
 problemate veritati consentaneum dici possit. Omnes sane in eo conve-
 niunt, esse causam quandam, quæ lapidem moveat; sed quæ proxima,
 multum ambigitur. Non defuerunt qui manum projicientis causam af-
 firmare ausi sint: sed animi & rationis falluntur. Cum enim omnes mo-
 tus per contactum fieri debet, ut habet Aristoteles 7. Phys. cont. 10.
 ubi ille contactus manet, cum è vola manus evola verit? Nec de ini-
 tio motus, sed de motu in aère continuo, ubi contactus ille non
 conspicitur, quæritur. Proinde cum contrarius in moto lapide de-
 prehenditur motus; Projiciens verò contrariorum motuum causa esse
 nequeat, quis lapidis projecti causam eam constituat? Zabarel. lib. 1.
 de motu grav. & levium c. 12. Sunt qui aërem medium causam Mo-
 tus lapidis esse putant, sed quisnam ille? an præcedens? an subsequens
 lapidem? nondum satis inter se constant Philosophi. Platonis senten-
 tia fuit, aërem subsequentem protrudere lapidem, ob eam rationem, ne
 vacuum admittatur. Huic subscribit, Cardanus differens; aër cum
 sua propria formâ movetur, impellit lapidem. Sed merito à Scaligero
 Exercitat. 28. rejicitur hæc opinio duplici machina. 1, Ab absurdo.

Quod, si, inquit, lapis ab aëre moveatur, indicio esse potest, quod non tan-
gens fulmen arbores tamen prosternat, quod absurdum. 2. Tanta enim
aëris subsequenti vis non est, ut moveat simul lapidem & aërem præ-
cedentem lapidem. Sequitur quidem aër lapidem, ne detur vacuum,
non ut lapidem projectum promoveat, sed potius quia lapis movetur,
spaciumq; inane relinquit, causa est aëris subsequenti 3. rationi repugnat.
Lapis enim natura sua gravis, moveretur ab aëre natura levi. Si enim
aër levis, grave propelleret, aër in suo loco moveretur & moveret, quod
contra Philosophum l. 4. de Cælo & contra omnium Philosophorum
consensum. Zab. l. 2. de motu grav. & lev. c. 2. & 3.

2. Aristoteles l. 8. Acroas. c. 10. t. 823. de Cælo c. 2. & 3. t.
28. probl. s. 11. q. 6. & mechan. quæst. 33. & cum eo Avenroes
l. 4. Physicor. putant non aërem subsequentem, sed precedentem
motus lapidis causam esse. Sic enim, Avenroes: Causa in mo-
tu lapidis post separationem projicientis, non est successio
aëris sed translatio ipsius aëris. Sic quoque Aristoteles. Ecce quem-
admodum non per impulsionem instantis aëris ut Plato, sed per cessio-
nem impulsæ, cujus in locum subit aër, ne vacuum detur.

3. Verum † nec hæc Scaligero placet opinio. Nequit enim antecedens
aër velocius moveri, quam movetur ipse lapis, à quo aër ille est semel
impulsus: Sic enim mobile moveretur citius, quam quod à moveretur.
Scal. dicit. exercitat. Tolet. 8. Acroas. c. 9. Proinde motus ille in
fine omnino lentesceret, planeque evanesceret. Postremo cum aër tam
precedens, quam subsequens, non nisi ex accidente movetur, moto enim
lapide movetur aër, numne causam istius motus eum statuamus? cum
causam per se inquirimus, nonne potius lapis moti aëris, quam aër moti
lapidis causa dicenda? Cum prius sit causa posterioris, non posterioris
causa prioris

4. Ut † tamen certi quid hac in questione statuere videamur, salvo
tamen aliorum iudicio, respondemus cum Ursino disp. 6. q. illust.
prob. 3. non ipsum aërem, non projicientem, causam esse lapidis in aëre
moti, sed ipsam motionem lapidi impressam, quæ quasi forma est lapidis
moti; hæc conjuncta est lapidi, ille separatus: non enim ne-
cesse est, ut efficiens simul existat cum
Effectu.

QVA.

QVÆSTIO VIII.

An felicitas consistat in bonis corporis?

Anxiè semper inter Philosophos quaesitum, quodnam summum ho-
minis Bonum? quis finis ultimus, quo acquiescere, & beatus dici in hac
vita homo possit? August. lib. 13. de Trinitate, & lib. 19. de civit. Dei
c. 1. testatur: Varronem suo tempore, 228. diversas Philosophorum
sententias de Beatitudine collegisse: Quid multis? quot homines, tot ca-
pita & sententia. Nam acri in sanitate, in libertate oppressi, imbecilles
in viribus, in honoribus ignobiles, Pauperes in divitiis, in forma ex-
ternâ informes; scopum & portum vitæ humanæ esse somniamus. Cas. in
Spec. quaest. moral. l. 1. cap. 4. & 5.

Nos † ut certi quid determinemus, distinguendum cum Piccora.
l. omni. grad. 9. c. 3. putamus, inter duplicem hominis felicitatem; In-
ter illam, quæ est post mortem; & illam, quæ est ante mortem; illam
Theologis discutiendam relinquemus, hanc nos decidemus.

Est † autem felicitas secundum Philosophum Eth. lib. 1. cap. 6. 2.
ἐνέργεια τῆς ψυχῆς λογικῆς, κατ' ἀρετὴν ἀρίστην, ἢ τελειοτάτην ἐν βίῳ.
Τελείω Beatitudo est operatio animæ rationalis, secundum vir-
tutem optimam & perfectam, in vita perfecta. Huic non absimi-
lis est definitio, quam tradit 7. Polit. c. 1. & 3. Boetius lib. 2. de cons-
olat. felicitatem hominis definit; statum omnium bonorum aggregatio-
ne perfectum.

Triplicia † autem sunt Bona, ut est apud Platonem lib. 2. de
Rep. & Cicero lib. 2. de Inventione: Animi, Corporis, & Fortuna. 4.
Bona Animi ad essentiam felicitatis facere, inque eis consistere (de esse
enim & Essentia felicitatis; non de bene esse hoc loquaritur) omnibus
est in confesso, ut patet ex supra data definitione. De bonis Corporis &
Fortunæ ambigitur; illa enim ad Essentiam felicitatis non facere probas-
tur. Bona enim fortuna cum fluant & resuant, bonis & malis compe-
tant, pluresque ad perniciem, quam ad virtutem rapiant, quis dice-
ret felicitatis Essentialia? In Bonis Corporis sunt qui felicitatem con-
sistere autumant, mox infortuna his rationibus. Id quod propter seipsam
expetitur, est summum hominis Bonum: Bona corporis propter seipsam
expetuntur. Ergo. Major est Aristotelis lib. 1. Ethic. c. 7. Mi-

per itidem l. 10. Ethic. c. 2. qui voluptatem propter se expeti asserit.
 2. Id quod ipsum esse & vitam hominis conservat est summum hominis bonum: Atqui valetudo ipsum esse & vitam hominis conservat: Ergo.
 3. Quod præcipuum ornamentum hominis, id hominis felicitas: Pulchritudo talis, quandoquidem præstans forma omnibus suffragiis, ut dicit Euripides, imperio digna judicatur; & oris venustas, ipsam virtutem gratiorem & amabiliorem reddit. Hinc illud Virgilio lib. 5. Æneidos.

Gratior est pulchro veniens è corpore Virtus.

5. Verum † nihil obtinet hæc opinio. Nam cum Beatitudo sit ultimus finis hominis, finemque ultimum requirat: Bona autem corporis finem ultimum non habeant, quippe propter animum sunt, & ab anima ipsorum esse dependet, quis felicitatem in eis consistere diceret? 2. Sunt communia hominibus & belvis. 3. Tum animalia quædam excellent homini bonis corporis, quædam enim animalia sunt robustiora, quædam diuturniora, &c. Si igitur in bonis corporis consisteret felicitas, non præstaret homo dignitate finis cæteris animantibus. 4. Accedit quod simul cum turpitudine & infamia vitiorum conjuncta, quibus felicitas abhorret, reperiantur.

6. Concludimus † ergo: In bonis corporis felicitatem non consistere, quanquam ad bene Esse & existentiam aliquid facere posse non infirmemur, quod argumenta pro parte affirmante adducta, deducunt.

QVÆSTIO IX.

An fas sit ad supplicium rapere principem?

6. Negant † id Icti, dum principem legibus solutum prædicant. Vlpian. l. princeps ff. de legatis Plini, in Panegyri ad Trajan. Negant hoc Politici, qui publicam personam, à persona privatâ ad supplicia trahi posse, minime concedunt: Reclamant sacra pagina; Obediendum enim esse superiori, nec vi aut armis ei resistendum, nisi ordinationi, & sic Deo ipsi resistere velint, docent. Testantur exempla Christi, hominumque beatissimorum, qui maximas persecutiones & afflictiones perferre, quam manus superiori inferre maluerunt. Ecquis unquam vidit reliqua corporis membra Capiti, officio suo minus fungenti infestari, illudq;

ludque deturbare à quo vitam, sui que conservationem habent?
Ecquis illos navigatores non insanos iudicaret, qui maximis
in tempestatibus & in adversis ventorum flatibus versantes,
nauclerum & directorem navis è medio tollere, & vita privari
vellent? sui namque interitus & presentissima mortis causa essent. Sic
amentes censendi isti, qui principem supplicis afficiendum putent.

At † inquis: Omnis princeps Iustitia universalis præditus esse
debet. Iam vero actus primus Iustitiæ est, agnoscere se subjectum
esse legibus, ides aut universalis iustitia ei non competit, aut agnoscit
se legibus: debere obedientiam. Si legi obedientiam, utique & potestati
legum subjectus erit. Keckerm. in System. Polit. l. 1. c. 3. Distin-
guunt & quidem erudite Thom. part. 1. sum. quæst. 69. art. 5. Gre-
gorius de Valentia Tom. 2. Comment. Theolog. 7. quæst. 5. Do-
minicus Soto l. 1. de Iustitiâ. & Jure quæst. 6. tit. 7. inter dupli-
cem legis vim, Directivam scilicet, & coercitivam. Ad minorem igitur re-
spondemus, principem quidem subjectum esse legi directivæ: (Leges e-
nim sunt norma & regulæ, quibus etiam principum voluntas regitur)
legis verò coercitivæ vi minimè obstrictum teneri, quia Monarcha ut
Monarcha nullum eognoscit superiorem nisi ipsum Deum. 2. Distin-
guendum quoque est inter leges divinas seu inter legem naturæ & gen-
tium; & inter leges & constitutiones Civiles & Politicas. Illis sub-
jecti dicuntur principes, his minime; sed habent eas positas in suo arbi-
trio & potestate, quandoquidem legumlatio ad dignitatem regiam per-
tinet. Aristoteles 3. polit. cap. 11.

Pergu; † Si princeps omnia pro libidine ageret, Invidiam & In-
solentiam Reip. ingeneraret (quæ duo mala omne malitiæ genus absol-
vunt) jura patriæ labefactaret, vim fœminis afferret, indemnatos inte-
rimeret Herod. lib. 3. nomenq; principis in Tyrannum mutaret; anne
fas esset ipsum è medio tollere? cum

————— Victima haud ulla amplior

Potest, magisque opima maectari Jovi

Quàm Rex iniquus ————— Seneca ex Hercule furente

Trag. 1. Neque contra naturam est spoliare tyrannum, si potes: quem
etiam honestum est necare. Etenim ut membra quædam amputantur,
si ipsa sanguine, & tanquam spiritu carere cœperunt, & nocent reliquis
partibus corporis, sic in ista figura hominis feritas, & immanitas belluæ,
à communitate, tanquam humanitate corporis segreganda est, inquit
Cic. l. 3. Off. Testantur Historiographi de Aristodemo Tyranno, hunc

D

à sub-

à subditis cum liberis & cognatis comprehensum, omnique tormentorum genere excruciatum esse, cum Cumis, optimatibus de medio sublatis, Iuvenibus omnibus effeminatis, reliquos ex improvise interficere cogitaret. Phalaris crudelissimus Agrigentorum tyrannus, quod exquisitissimis tormentis sibi in visos, & suspectos cruciaret, à populo captus, vincetus, & cum conjugè & filiis crematus est. Helicarnass. l. 1. Nero Matricida, nisi is violentas sibi ipsi manus inferens, supplicium de se sumisset, à populo Romano graviore fuisset poena affectus.

4. Respondet † Tholozan. l. 6. de Rep. c. 18. sect. 19. distinguendo. inter Tyrannum Occupatione & Administratione, seu inter Tyrannum Iuris & Usus. Tyrannus occupatione est, qui nullo jure in summum Reip. imperium involat: hunc ut Iuratum Reip. hostem, & cui legitima dominatio non est concessa, interficere licet. Bod. l. 2. de Reip. c. 5. Huc & Cicero & Seneca proculdubio respexerunt. Tyrannus administratione est, qui quidem princeps est legitimus, ratione successionis vel Electionis, sed sua potestate abutitur, eamque in prædam convertit. Hunc de jure ad supplicia rapi non posse, rationes in limine hujus questionis allate, satis superque demonstrant, nisi publice contra eum procedatur, si omnia pietatis, Iuris, & honestatis repagula nefarie perstringat. Sic Aristodemus, Sic Phalaris, sic Nero à subditis suis interfectos esse, judicamus. De jure autem, non de facto est questio. 2. Distinguunt Politici inter principem, qui potestatem habet absolutam, & superiorem Magistratum non nisi ipsam Deum agnoscit; & inter illum, qui potestatem, habet determinatam, Magistratuique superiori subjectus est; Posteriori posse & debere facti sui rationem reddere, & pro ratione facti à superiori Magistratu ad poenas rapi, manifestum est.

QVÆSTIO X.

An usura sit Reipub. pestis? seu: an usura sit interna conversionis causa?

1. Conversio † seu Eversio potius Reip. est, quando status Civitatis convertitur ac omnino mutatur, vel in melius vel in deterius. Aristoteles 5. Polit. c. 3. Bod. pag. 584. Hujus eversionis varios vari statuunt causas. Genethliaci omnem Rerump. conversionem in
fitu

scu & positu Astrorum ponunt, quos tamen prolixè refutat Bodin.
pag. 617. & seq. Sic in necessaria connexionè cause universalis
cum particulari, quæ omnibus actionibus necessitatem infert, & sic vo-
luntatem divinam absolutæ Conversionis Rerump. causam ponunt.
Sed absurda & ex scholis Theologorum & Philosophorum diu explosa est
opinio. Platonici Rerump. vicissitudines sola numerorum potestate
metiri ajunt, quando nimirum radix sesquitercia quinario juncta,
duos concentus efficit. Hos Enigmatum professores refellit Aristoteles l.
3. polit. c. 12. Superest Aristotelis eaque verissima opinio cui subscri-
bunt Politici ferè omnes, qui causas Reipub. conversionis internas
ponit seditionem & fraudem. Seditio, ut eam definit Keckerman. l. 1.
Polit. Syst. pag. 436. est subitus & violentus motus subditorum,
contra principem præter jus & fas. Fraus est executio injustitiæ in fa-
ctis, semperque conjunctum habet dolum. Thom. secunda secundæ
quæst. 55. art. 5.

His † nonnulli Theologorum & Politicorum annumerarunt Usu-²
ram, ac si res per se mala, pestis Reip. & causa conversionis esset: Illi
aliquot Scripturæ locis commoti. Exod. 22. Deut. 25. Levit. 25. Psal.
14. Eccles. 29. &c. Chemnit. part. 2. loc. Theol. c. 6. p. 394.
Gesn. in explicat. Psal. 15. pag. 143. Aretius in probl. loc. 131.
pap. 394. Steph. Szeg. in Tab. loc. Comn. pag. 457. Ursinus
in Catheticis explicat. pag. 814. Hi naturâ, ut opinantur, per-
suasi: Sic enim Cas. in Sph. Civit. pag. 54. O pessima bestia, inquit,
omni aspidè nocentior, utinam sane aut nunquam affuisses, aut saltem
in florentes, & bene administratas Resp. nunquam irrepisisses. Sic Cicero
3. off. Detrectari alteri & hominem hominis incommodo augere com-
modum magis est contra naturam, quàm mors. Et Cato interrogatus
quid esset foenerari? Respondisse fertur: quid est hominem occidere?
Cic. l. 2. de Off. in fin. His & Tholozanus lib. 10. c. 16. f. 25. &
26. astipulatur dum usuram accipere, maximum judicat peccatum.

Contrarium † tenet Hurnus in Epistol. 2. ad Corinth. c. 8.³
pag. 244. & in Concion. Catechet. statuens, Usuram non esse rem
per se & simpliciter malam, sed esse rem mediam & differentem, qua
salvâ conscientia exerceri in Rep. potest, servata eâ mediocritate,
quam Imperatores Christiani præscripserunt, & natura æquitasque ipsa
suadet. Idque inde confirmat. Usuram nullibi esse simpliciter, & abso-
lute in scripturis prohibitam, sed determinatè ad certas personas & ho-

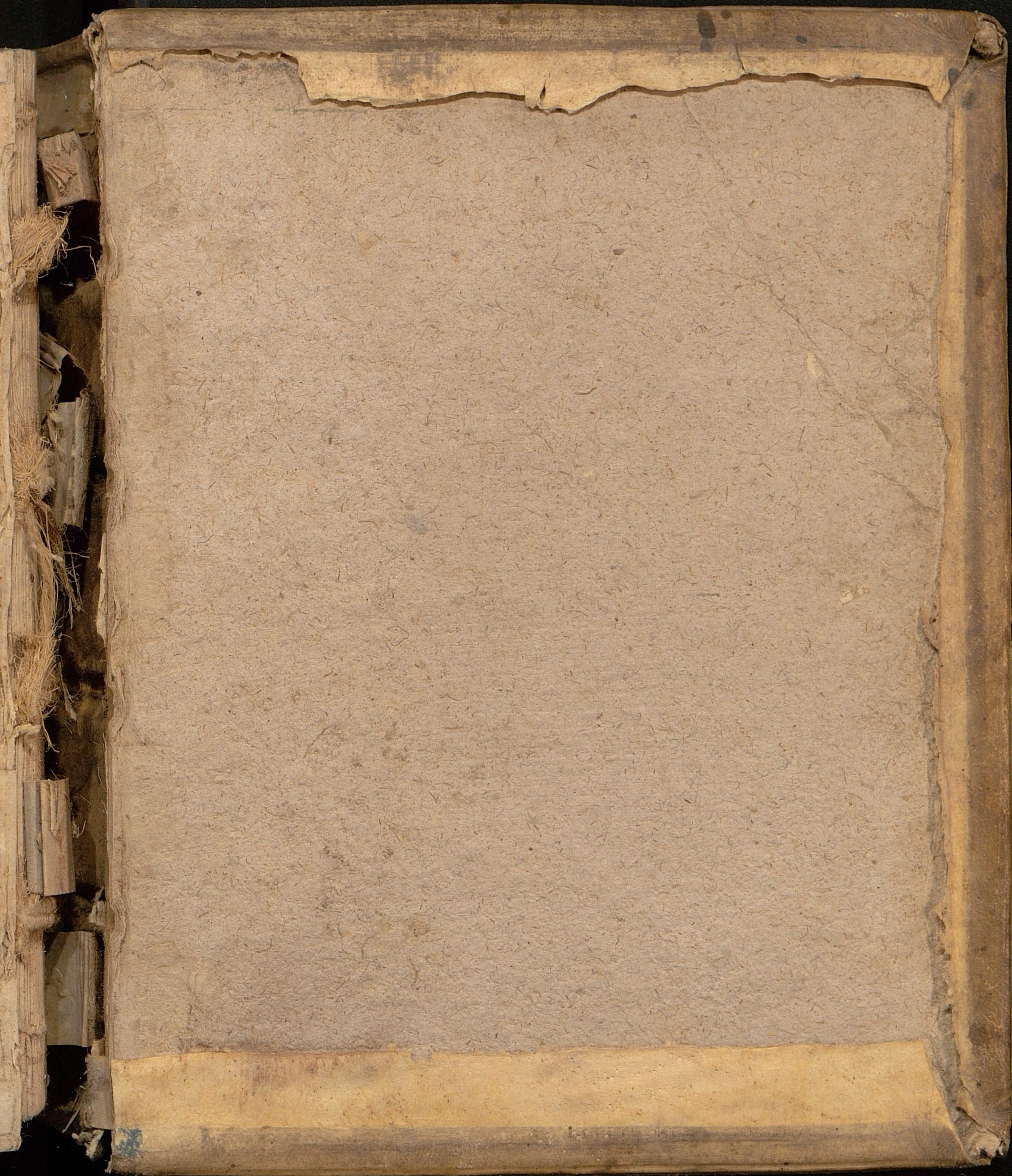
mines egenos & extremè pauperes positam. Deinde ita inseruiendum
aliis, ne sibi suisque sit afflictio: Qui enim suis & maxime familiari-
bus non providet, fidem abnegavit. 1. Timoth. 5. vers. 8. & est infideli
deterior. Hinc Hunnius: Prodesse, dicit, teneor proximo meo, prodesse &
Iubeor meis, quos mihi natura arbitrius copulavit; ut igitur sint di versi
gradus Charitatis, ita meis plus debeo, quàm alienis. Sic commodare de-
beo alienis, ne defraudem meos; Sic vicissim prospicere meis, ne negli-
gam alienos. Omnia hæc debent esse temperata, quam temperaturam
ipsa præstat Charitas. 3. Sancit Lex naturæ, suadet æquitas, fla-
gitat gratitudinis referenda ratio, monet Christiana Charitas, urgent
argumenta Christi Matth. 7. vers. 12. ut rependas, & ultra sortem ali-
quid addas ei, qui beneficium tibi contulerit, commodumque suum ne-
glexerit.

4. His + Politici ferme omnes suum addunt calculum, adhibita di-
stinctione, ut nimirum distinguant inter Usuram compensatoriam, Pu-
nitoriam & Lucratoriam. Compensatoria est, quæ præstatur, ut com-
penset justum interesse, quod debet creditor, eò quod pecuniâ caret. Pu-
nitoria est, quæ non propter lucrum petentium, sed propter moram non
solventium pro pœna, aut à lege aut ab homine infligitur. Lucratoria
demum est, ex mero mutationis officio, contra naturam contractus,
lucrum facit. Wesenbec. in Pand. l. 22. t. 1. 2. Inter Personas egenas
& extremè pauperes & inter divites, mercaturamq; exercentes.

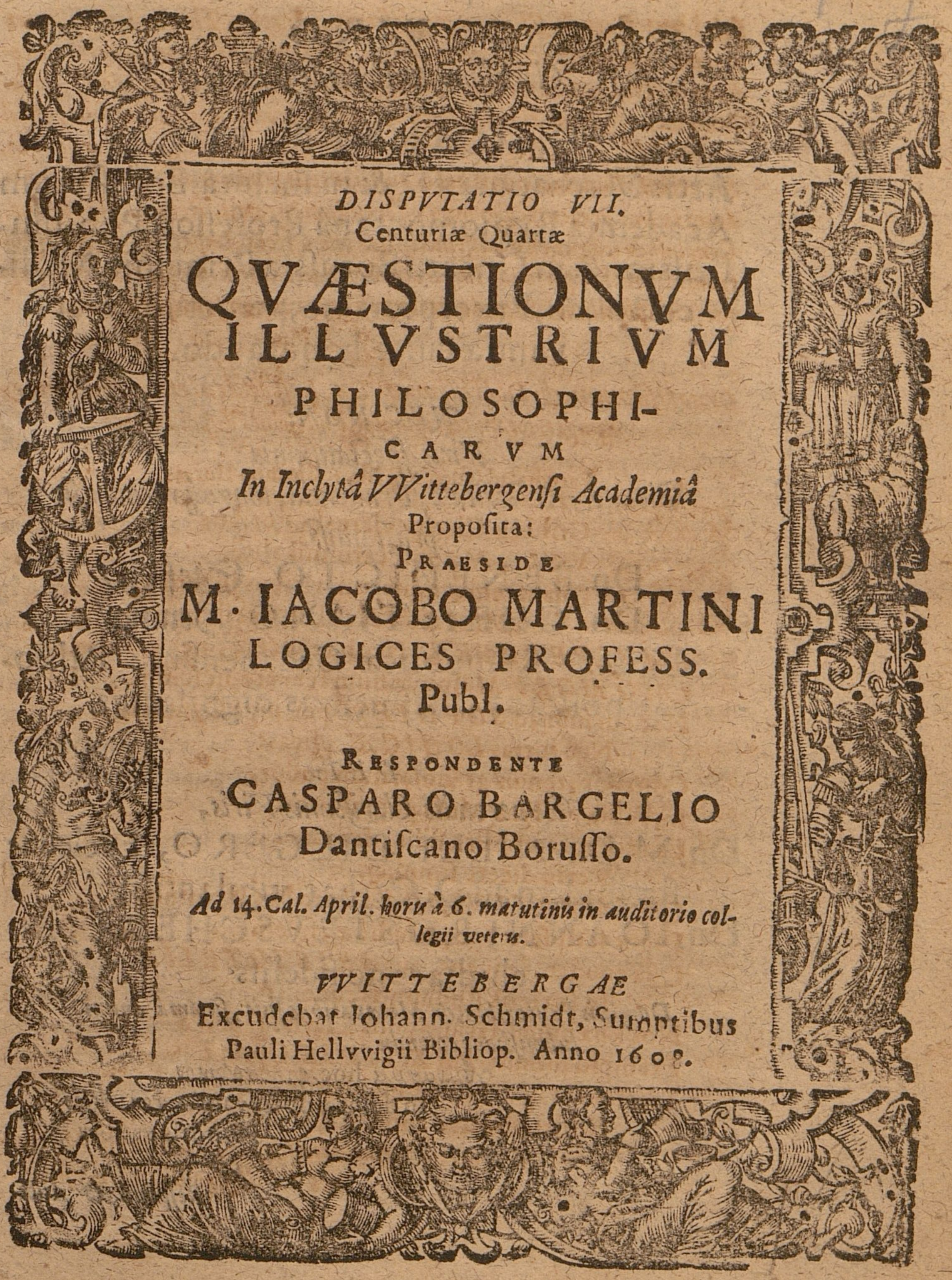
5. Sic + itaq; hanc quæstionem decidimus: Dicta illa Scriptura, &
sententiæ Politicorum loquuntur de usura Lucratoria, quæ pestis Reip.
animi funus à Rege Alphonso dicitur Panormit. l. 3. de dictis & factis
Alphonsi c. 34, quæq; Reip. exterminanda, si salus Reip. diu durare debe-
at non verò de usura Cöpensatoria & Punitoria. Deinde ab extremè pau-
peribus usura non est exigenda, imo potius de sorte ipsa, si res ita ferat,
periclitandum, Luc 6. Mutuum date, nihil inde sperantes. Hunnius in 2.
ad Corinth. pag. 246. Plura desiderans legat

ICtum Molinæum in tract.
de Usuris.

Finis disputationis 7. Centuriæ 4.

DISPUTATIO VII.
Centuriæ Quartæ

**QVÆSTIONVM
ILLVSTRIVM
PHILOSOPHI-
CARVM**

In Inclytâ VVittebergensi Academia
Proposita:
PRAESIDE
M. IACOBO MARTINI
LOGICES PROFESS.
Publ.

RESPONDENTE
CASPARO BARGELIO
Dantiscano Borusso.

*Ad 14. Cal. April. horis à 6. matutinis in auditorio col-
legii veteris.*

VVITTEBERGAE
Excudebat Iohann. Schmidt, Sumptibus
Pauli Hellvigiî Bibliop. Anno 1608.

